

**- "לשחק נכון ולזכות בגדול"
אסטרטגיות בעולם המכרזים ליועצים משפטיים
- נובמבר 2025 -**

**בהנחיית עו"ד תומר רייף
שותף מייסד, משרד עורכי הדין רייף אפלשטיין**

על סדר היום:

- טקטיקה נבונה בניסוח שאלות הבהרה מצד משתתפים במכרז, ומענה נבון לשאלות ההבהרה על ידי עורך המכרז.
- עצות פרקטיות לאור פסקי דין משמעותיים מהשנה החולפת בדיני מכרזים.

טקטיקה נבונה בשאלות הבהרה ע"י המשתתפים במכרז ומענה נבון לשאלות ע"י עורך המכרז :

- שלב שאלות ההבהרה על ידי משתתפי המכרז ומענה לשאלות על ידי עורך המכרז הוא שלב **מהותי ביותר** בהליך המכרזי.
- הכלל הבסיסי הינו כי תשובות עורך המכרז לשאלות ההבהרה מהוות חלק בלתי נפרד מתנאי המכרז/"כללי המשחק" ולכן התשובות מחייבות את כל המשתתפים ולא רק את אותה חברה ששאלה שאלה ("השלכות רוחב"). יש מכרזים שבמסגרת התשובות לשאלות ההבהרה גם נכתב במפורש שכל שיש סתירה בין התשובות לשאלות ההבהרה לבין הוראות המכרז התשובות גוברות.
- שאלות ההבהרה יכולות להיות רלוונטיות לפרקים הבאים במכרז :
- **"פרק 0"** – תנאי סף, מנהלה ותנאים כללים.
- **"פרק המחיר"** – אופן הגשת הצעות המחיר, טבלאות למילוי מחירים, הנחות וכיו"ב.
- **המפרט הטכני** - כל הדרישות הטכניות שעל המשתתפים במכרז לעמוד בהן.
- **SOW** - היקף העבודה, היעדים, התוצרים, לוחות הזמנים וכיו"ב.
- **הסכם ההתקשרות במכרז** - ההסכם שייחתם מול החברה שהצעתה תבחר כזוכה במכרז.
- **נספחי המכרז** – תצהיר העדר ניגוד עניינים/העדר עבירות פליליות/העסקת עובדים כדין וכיו"ב.

טקטיקה נבונה בשאלות הבהרה ע"י המשתתפים במכרז ומענה נבון לשאלות ע"י עורך המכרז:

- כדאי לשלב בצוות שעורך את השאלות קבוצה מתאימה של כל הגורמים הרלוונטיים בחברה לפי ההתמחות וחלוקת כתיבת השאלות לפי הפרקים הרלוונטיים במכרז (הייעוץ המשפטי, הצוות המקצועי/טכני, צוות כלכלי ועוד).
- הכלל הבסיסי הרלוונטי ליועצים משפטיים של המשתתפים במכרז - יש לקחת בחשבון את השלכות המשפטיות של שאלות שייענו בתשובה "אין שינוי בהוראות המכרז" או "הבקשה נדחית".
- תשובה "אין שינוי בהוראות המכרז" משמעותה "סתירת הגולל" בעתיד על אותו סעיף/תנאי במכרז (תנאי סף, תנאי מקצועי, סעיף כספי וכיו"ב) כך שלא ניתן יהיה "להתפלמס" מול עורך המכרז בעתיד או בבית המשפט לגבי הפרשנות של אותו סעיף/תנאי במכרז שלגביו נשאלה שאלת הבהרה.
- במפגש משתתפים במכרז - מפגש מתועד - נשאלות שאלות והתשובות לאותן שאלות מהוות חלק בלתי נפרד מתנאי המכרז. ראו גם עע"מ 303/12 מטיילי קרית שמונה בע"מ נ' עיריית צפת (03.07.2012).
- בהינתן "השלכות הרוחב" של התשובות יש טקטיקה של משתתפים במכרז שמנסים על ידי שאלות הבהרה "לחסום" חברות מתחרות מלהשתתף במכרז. האם הטקטיקה חוקית?
- מבחינת יועצים משפטיים של עורכי המכרזים - לטעמי לא נכון להתעלם "סתם כך" משאלות הבהרה ולענות באופן שיטתי וגנרי "אין שינוי בהוראות המכרז". לעתים שאלות הבהרה נועדו להבהיר אי בהירויות בהוראות המכרז או סתירות בהוראות המכרז.
- צריך לקחת בחשבון שיש שופטים שלא אוהדים מענה שיטתי/גנרי מצד עורך המכרז לפיו כל או רוב השאלות נדחות "סתם כך" ללא הנמקה או הסבר.

טקטיקה נבונה בשאלות הבהרה ע"י המשתתפים במכרז ומענה נבון לשאלות ע"י עורך המכרז:

- הפסיקה הדגישה, חזור ושוב, את חשיבותן הרבה של שאלות ההבהרה ואת חשיבותן של התשובות לשאלות ההבהרה.
- משתתף במכרז שלא פנה בשאלות הבהרה לגבי פגמים או קשיים בנוסח המכרז, מושתק מלטעון לגביהם בעתיד, וכך הפסיקה מדגישה את חובת המציעים לנצל כדבעי את הליך ההבהרות.
- קיימת פסיקה שקובעת שמשתתף במכרז שלא פנה בשאלות הבהרה לגבי פגם במכרז, מושתק מלטעון לפגם זה בדיעבד, ומדגישה כי הימנעות מפנייה להבהרות עשויה להיחשב כהתנהלות חסרת תום לב (עע"מ 8696/10 שערי ריבית בע"מ נ' מדינת ישראל - משרד האוצר).
- ראו בעניין זה עע"מ 1338/21 חנן אום אלפחם, חברה למתן שירותי בית ורווחה בע"מ נ' משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, פורסם בנבו:

"בראש ובראשונה, דין טענות המערערים להידחות מחמת אי-מיצוי הליכים. כפי שצוין עוד קודם לכן, היה על המערערים לפנות כבר בשלב שאלות ההבהרה, ולבקש לערוך שינוי באמת מידה זו, או למצער להוסיף לה רשויות נוספות עם קשיי נגישות. משלא עשו כן המערערים 'בזמן אמת', באמצעות פניה מסודרת לעורך המכרז, הם מנועים עתה מלהעלות טענות בהקשר זה. אמנם, המערערים טוענים כי שלב שאלות ההבהרה נועד להבהרת הוראות המכרז, ולא לצורך הגשת בקשות לשינוי הוראותיו; דא עקא, גם בטענה זו אין כל ממש. צא ולמד – בית משפט זה הבהיר לא אחת, כי מציע שבפיו טענה כנגד תנאי מתנאי המכרז, נדרש להתריע על-כך באופן מיידי, עם פרסום מסמכי המכרז.... הימנעות של המציעים מלהעיר על פגמים או קשיים בנוסח המכרז במסגרת הליך הבהרות וההשגות תשתיק אותם מלטעון או מלהסתמך על פגמים אלה בעתיד.... אמנם, שלב שאלות ההבהרה נועד להבהיר את הטעון הבהרה, אך בנוסף, בין היתר, הוא נועד גם לאפשר למציעים לפנות בבקשה לביצוע תיקונים או שינויים במסמכי המכרז.."

טקטיקה נבונה בשאלות הבהרה ע"י המשתתפים במכרז ומענה נכון לשאלות ע"י עורך המכרז:

שאלות הבהרה מצד משתתף במכרז שנועדו לרכז את תנאי הסף או להבהיר אותן-

- מדובר בדילמה לא פשוטה. אם תנאי הסף ניתן למספר פירושים סבירים וקיים פירוש אשר לפיו הצעת חברתכם כן עומדת בתנאי הסף אזי יש לשקול בכובד ראש אם בכלל נכון לשאול שאלת הבהרה.
- **הסיכון-** קבלת תשובה של עורך המכרז השוללת את הפרשנות (האפשרית) שהוצעה בשאלת הבהרה מה שיוביל להקשחת תנאי הסף הגם שבטרם שאלת ההבהרה ניתן היה לפרש אותו במס' אופנים וכידוע קיימת פסיקה הקובעת כי יש לפרש תנאי סף באופן המגדיל את מעגל המשתתפים במכרז. בקיצור "שאלת קיטבג".
- **היתרון-** אם הבקשה מתקבלת משמעות הדבר שחברתכם למעשה קיבלה "תעודת ביטוח" מאת עורך המכרז לפיה הפרשנות של חברתכם לתנאי הסף הינה פרשנות שמקובלת על ועדת המכרזים.
- **פניה לוועדת המכרזים לאחר קבלת תשובות ההבהרה -** גם אם מתקבלת תשובה שאינה מניחה את דעתכם/דוחה את הפרשנות שהוצעה על ידי חברתכם לתנאי הסף יש לשקול בכובד ראש הוצאת מכתב משפטי לוועדת המכרזים עם נימוקים מפורטים מדוע דחיית הפרשנות שהוצעה על ידי חברתכם בשאלת ההבהרה אינה סבירה/מצמצמת שלא לצורך את "מעגל המשתתפים"/לא עומדת בדרישות חוק חובת המכרזים או תקנות חובת המכרזים (לפי תקנה 6(ב) לתקנות חובת המכרזים ניתן להתנות את ההשתתפות במכרז בתנאים ובלבד שמדובר **בתנאים ענייניים** וכן ראו הטבלה בתוספת הראשונה לחוק חובת המכרזים בדבר היקף ניסיון וכיו"ב).

טקטיקה נבונה בשאלות הבהרה ע"י המשתתפים במכרז ומענה נבון לשאלות ע"י עורך המכרז :

האם מותר לשאול שאלות הבהרה "טקטיות" שנועדו לחסום מתחרים מלהשתתף במכרז-

- חברתכם עומדת בתנאי הסף אך בהינתן ניסיון של חברה מתחרה או מידע אחר שיש לחברתכם אודות חברה מתחרה שואלים שאלת הבהרה באשר לתנאי הסף כאשר נקודת ההנחה שתשובת עורך המכרז תוביל לכך שהחברה המתחרה לא תוכל לעמוד בתנאי הסף/להשתתף במכרז.
- קיימת פסיקה (מועטה יש לומר) בדיני מכרזים הקובעת כי שאלת הבהרה על ידי משתתף במכרז, שנועדה להקשיח את תנאי הסף באופן תכסיסני כדי לסלק מתחרים, עשויה להיחשב כהתנהלות בחוסר תום לב (ראו ה"פ 37199-12-10 מ.ג.ע.ר-מרכז גבייה ממוחשבת בע"מ נ' חברת הגיחון בע"מ ואח').
- צריכים להיות ערים שיש כאן סיכון שכן שאלת הבהרה המוגשת על ידי משתתף במכרז במטרה תכסיסנית להקשיח תנאי סף ולסלק מתחרים, עשויה להיחשב כהתנהלות בחוסר תום לב.
- האם עצם העלאת שאלה מכשילה/שאלה שנועדה להקשיח את תנאי הסף ולחסום מתחרים עלולה להביא לפסילת ההצעה מצד אותה חברה שהעלתה את השאלה. אין פסיקה מפורשת על כך ולטעמי מדובר יהיה בסנקציה לא מידתית.

טקטיקה נבונה בשאלות הבהרה ע"י המשתתפים במכרז ומענה נבון לשאלות ע"י עורך המכרז:

צריכים להיות ערים לכך שיש פסיקה שלפיה משתתף במכרז שער לתקלה במסמכי המכרז או תקלה בנוסחאות המכרז מחויב לכאורה לשאול שאלת הבהרה בנושא-

עע"מ 8696/10 **שערי ריבית בע"מ נ' מדינת ישראל - משרד האוצר**. מדובר היה "בבאג" בנוסחא שיש במכרז מורכב כאשר משתתף במכרז שהשתתף במכרז קודם דומה היה ער ל"באג" זה אך בחר לנצל לטובתו את הבאג בנוסחה:

"מהאמור עולה כי המערערת, על בסיס ניסיונה במכרז הקודם, גילתה דלת סתרים מתמטית במכרז. היא הבינה שניתן להציב את המספר אפס, וכי הצבתו בנוסחה תוביל לתוצאה שאינה מוגדרת. יישום הנוסחה יוביל לתוצאה של אפס חלקי אפס, שהיא תוצאה שאינה מוגדרת. המערערת בחרה להציב את המספר 0.01 ברכיב של עלות חיבור. נתון שמצד אחד, ימנע תוצאה שאינה מוגדרת, אך מנגד ייתן לה את הניקוד המקסימאלי. דברי המערערת שהצעה זו נבעה משיקולים מקצועיים גרידא אינם מספקים הסבר המניח את הדעת...."

בית המשפט לעניינים מנהליים קבע **כאמור כי לאור גילוייה של המערערת היה עליה לפנות בשאלת הבהרה. המערערת גילתה כשל אפשרי במכרז. היא יכלה לפנות בשאלות הבהרה כדי להבין מה תעשה הוועדה במקרה בו יוצב המספר אפס, על מנת שלא לקבל תוצאה שאינה מוגדרת. ונניח לשאלה מתי ובאלו נסיבות חלה חובה על מציע במכרז לפנות בשאלת הבהרה (והשוו עע"מ 8610/03 אמנון מסילות נ' המועצה המקומית מג'אר, פ"ד נח (6) 755, פסקה 11). די בקביעה כי בענייננו המערערת נהגה בחוסר תום לב של ממש. חוסר תום הלב לא מיצה את עצמו בהיעדר פניה בשאלת ההבהרה, אלא בדרך התנהלותה של המערערת בהליכי המכרז...."**

דוגמא לתנאי סף לא סביר ואופן כתיבת שאלת ההבהרה שהייתה "מטובלת" במלל משפטי-

- מדובר במכרז גדול לאספקת מערכות בטחון ("עיר חכמה") לחברה כלכלית של עיר בישראל. המכרז כלל תנאי סף לא סבירים בעליל. לדוגמא תנאי הסף הבא:

4.2. למציע ניסיון כקבלן ראשי בביצוע ומסירה של שני פרויקטים נפרדים ללקוחות שונים בתחום של מערכות מתח נמוך, בהיקף כספי של 10,000,000 ₪ לא כולל מע"מ לפחות לכל פרויקט, זאת במהלך השנים 2021-2025.

בכל פרויקט הותקנו לפחות הרכיבים הבאים:

4.2.1. מצלמות חוץ המחוברות למוקד / משל"ט-500 י"ח

4.2.2. ערוצי אנליטיקה-100 ערוצים

4.2.3. ארונות חוץ מזוודים-80 י"ח

4.2.4. שרתי ניהול וידאו-10 י"ח

לצורך הוכחת האמור יש למלא את פירוט ניסיונו של המציע במסמך 4א.

לעירייה תהא הזכות ליצור קשר עם הלקוחות אותם ציין המציע לצורך בדיקת הפרויקטים ואפיים.

המציע מאשר פנייה לקבלת כל אינפורמציה שתידרש לשם בירור הצהרותיו בהליך זה.

*לא יתקבל ניסיון כקבלן משנה.

דוגמא לתנאי סף לא סביר ואופן כתיבת שאלת ההבהרה שהייתה "מטובלת" במלל משפטי-

- נוסחה שאלת הבהרה על ידי משרדנו באופן הבא :

"בנוסח הנוכחי של תנאי הסף אין כל הלימה בין הדרישות נשוא הסעיף להיקף הפרויקט ב-XXXX. כמו כן, הנוסח הנוכחי של תנאי הסף אינו עולה בקנה אחד עם מכרזים דומים בהם קיים מימון של פקע"ר. יתרה מזו, הדרישות נשוא תנאי הסף גם אינן עולות בקנה אחד עם התוספת הראשונה לחוק חובת המכרזים, תשנ"ב-1992 שם לדוגמא בכל הנוגע לניסיון נאמר שהמציע ביצע עבודה אחת קודמת בהיקף כספי או כמותי השווה להיקף העבודה שבמכרז, או כי המציע ביצע עד שלוש עבודות קודמות, שההיקף הכספי או הכמותי של כל אחת מהן שווה למחצית ההיקף כאמור של העבודה שבמכרז.

זאת ועוד, לפי פסיקת בתי המשפט בישראל, הדרישות בתנאי הסף חייבות להיות ענייניות ויתרה מכך הדרישות צריכות לאפשר להגדיל את מעגל המשתתפים במכרז ולא לצמצם את המעגל ללא כל סיבה עניינית. תנאי הסף צריכים להיות רלוונטיים למכרז ולתכליתו ולהיקבע באופן סביר ומידתי. ראו, לדוגמא, בה"פ (ת"א) 327/07 מאור שילוט ופרסום חוצות מואר בע"מ נ' החברה הכלכלית לפיתוח כפר סבא בע"מ (פורסם בנבו).

בהינתן הכללים המשפטיים המפורטים לעיל בקצירת האומר ולאור מכרזים רבים ודומים בהם חברתנו לקחה חלק פעיל תנאי הסף בסעיף 4.2 חריג ולא סביר בעליל...

חוסר הסבירות בא לידי ביטוי הן בכל הנוגע להיקף הכספי של הפרויקטים והן לגבי כמות הרכיבים (בתתי הסעיפים של סעיף 4.2) אשר גם הם אינה בהלימה עם הפרויקט נשוא המכרז דנן.

לפיכך נבקש לשנות את הדרישות נשוא סעיף 4.2 ולהתאים אותן למהות המכרז והיקפו כדלקמן:

“למציע ניסיון כקבלן ראשי בביצוע ומסירה של שני פרויקטים ללקוחות שונים בתחום של מערכות מתך נמוך בהיקף כספי של 5,000,000 ₪ לא כולל מע”מ לפחות לכל פרויקט שנמסרו ללקוח בין השנים 2021-2025.

בכל פרויקט הותקנו לפחות הרכיבים הבאים:

4.2.1 מצלמות חוץ המחוברות למוקד /משל”ט- 250 יחידות.

4.2.2 ערוצי אנליטיקה- 50 ערוצים.

4.2.3 ארונות חוץ מזוודים- 40 יחידות.

4.2.4 שרתי ניהול וידיאו - 3 יחידות.”

טקטיקה נבונה בשאלות הבהרה ע"י המשתתפים במכרז ומענה לשאלות ע"י עורך המכרז :

סיכום ומסקנות-

- **שאלות הבהרה הן שלב מהותי ביותר בהליך המכרז.**
- **על המשתתפים במכרז לנסח בצורה מושכלת את שאלות ההבהרה ולקחת בחשבון את ההשלכות המשפטיות של שאלות שייענו בתשובה "אין שינוי בהוראות המכרז" או "הבקשה נדחית".**
- **כאשר לתנאי הסף במכרז יש מספר פרשנויות אפשריות יש לשקול בכובד ראש את היתרונות מול החסרונות בהעלאת שאלת הבהרה כאשר תנאי הסף "סובל" מספר פירושים אפשריים.**
- **על עורכי המכרז לשקול בכובד ראש את השאלות ולא לדחות אותן "סתם כך" באופן שיטתי וגנרי ("אין שינוי בהוראות המכרז").**
- **העלאת שאלות שנועדו להקשיח את תנאי הסף ו/או לחסום השתתפות של מתחרים עלולה להיחשב כהתנהלות שלא בתום לב.**
- **כאשר מבקשים לשנות תנאי סף יש לנסח את השאלה בצורה רחבה ואף לשקול להכניס מלל או רמזים משפטיים.**
- **מומלץ במסגרת שאלת ההבהרה לנסח את המלל המלא (המבוקש) של תנאי הסף או הסעיף שאותו מבקשים לשנות.**
- **כאשר יש טעות במסמכי המכרז צריכים להיות ערים לפסיקה שלכאורה מחייבת לשאול שאלת הבהרה.**

• **עת"מ 50616-07-25 אולניק חברה להובלה עבודות עפר וכבישים בע"מ נ' הקרן לשיקום מחצבות (פסק דין מיום 02.09.2025) - פסילת הצעה במכרז בשל "חשש להפרה צפויה":**

- מכרז פומבי דו-שלבי לביצוע עבודות שיקום למחצבת יבנאל. למכרז הוגשו שתי הצעות של העותרת ושל המשיבה 2 (חברת רחמים).
- העותרת זכתה במכרז אחר של הקרן לשיקום מחצבות ("פרויקט שוהם") שעדיין נמשך ולא הסתיים כאשר בפרויקט האמור נתגלעו מחלוקות בין העותרת לקרן, הן כספיות והן מקצועיות.
- הצעת העותרת במכרז הנוכחי עמדה של סך של כ- 12.6 מיליון ₪ (כ- 5% פחות מהאומדן) והצעת המשיבה 2 עמדה על סך של 14 מיליון ₪.
- העותרת זומנה לשימוע כאשר נדרשה, בין היתר, להשיב אודות הפער בין הצעתה לבין האומדן וכן האם ביכולתה לבצע את פרויקט יבנאל בהינתן הניסיון של הקרו עם העותרת בפרויקט שוהם.
- לאחר השימוע ועדת המכרזים החליטה לפסול את הצעת העותרת נוכח חשש כבד וקרוב מהפרה צפויה של העותרת את הוראות ההסכם בפרויקט יבנאל, חשש שהתעורר נוכח טענות הקרן בדבר הפרות יסודיות ומתמשכות של העותרת בפרויקט שוהם. על פסילה זו הוגשה עתירה.
- הטענה המרכזית של העותרת שהצעתה נפסלה בגין "עילה" שאינה מנויה בעילות הפסילה המנויות במסמכי המכרז של "חשש מהפרה צפויה" וזאת ללא בסיס או סמכות חוקית וממילא במסגרת הזימון לשימוע לא נמסר לעותרת כי הועדה שוקלת לפסול את הצעתה בגין עילה של "הסתברות גבוהה להפרה צפויה".
- עוד נטען כי הקרן החליפה המלצה חיובית שהעותרת צירפה להצעתה במכרז בהמלצה לא קיימת של הקרן וזאת במטרה להפחית "סתם כך" ניקוד מהצעת העותרת.

• **עת"מ 50616-07-25 אולניק חברה להובלה עבודות עפר וכבישים בע"מ נ' הקרן לשיקום מחצבות (פסק דין מיום 02.09.2025) - פסילת הצעה במכרז בשל "חשש להפרה צפויה":**

• בית המשפט מגיע למסקנה כי פסילת הצעת העותרת נעשתה כי הקרן לא רצתה לבחור את הצעת העותרת עקב המחלוקות הנוגעות לפרויקט שוהם וחשש של הקרן כי מחלוקות דומות יהיו עם העותרת גם במכרז הנוכחי ולכן העדיפה הצעה יקרה יותר מהצעת העותרת. אך בית המשפט לא "מתחבר" לנרטיב זה וקובע כי:

"אם אדמה את הקרן ל"כלה" המבקשת לבחור ליום חופתה את "החתן", הקרן פעלה באופן שיש לה ככלה את הזכות והאפשרות לבחור כרצונה את בחיר ליבה החתן (במקרה זה רחמים) שמידותיו יותר יפות בעיניה מהחתן הפוטנציאלי הנוסף-אולניק, תוך התעלמות מדיני המכרזים ומעקרונות דיני המכרזים, שקובעים כללי משחק ומאפשרים למספר "חתנים פוטנציאליים" להתחרות על לבה של הכלה

בניגוד לחיים האמיתיים, בהם הכלה יכולה אכן לבחור את החתן שהיא מעדיפה, והיתה בוחרת במקרה זה ברחמים כחתן, דיני המכרזים אינם "תכנית כבקשתך" ויש בהם כללים הקובעים כיצד ייבחר חתן זה ומי יהיה חתן זה שיהיה לא בהכרח מי שהקרן היתה בוחרת בו לולא היה מכרז ובמקרה זה החתן צריך להיות, למגינת לבה של הקרן, אולניק ולא רחמים.

זאת, כשלא ניתן גם להתעלם מההיבט והאינטרס הציבורי, של חיסכון של כספי ציבור של כ-1.4 מיליון ₪ לקופה הציבורית..."

• עת"מ 50616-07-25 אולניק חברה להובלה עבודות עפר וכבישים בע"מ נ' הקרן לשיקום מחצבות (פסק דין מיום 02.09.2025) - פסילת הצעה במכרז בשל "חשש להפרה צפויה":

"לא ניתן להתעלם מהמבנה הדו שלבי של המכרז ומכך שהועדה, לאחר התלבטות, בחרה שלא לפסול על הסף את הצעת אולניק עקב ניסיון רע, אך בחרה לעשות כן, דווקא לאחר פתיחת ההצעות הכספית ולמרות שהצעת אולניק זולה בכ-1.4 מיליון ₪ מהצעת רחמים, תוך פגיעה בקופה הציבורית ובאינטרס הציבורי ולמרות שהיועץ המקצועי עמר ניתח ביסודיות את ההצעה הכספית של אולניק וקבע שהיא סבירה ומאוזנת..."

"נער הייתי וגם זקנתי ולא נתקלתי עד כה בפסילת הצעה במכרז עקב חשש להפרות ועקב "הסתברות גבוהה להפרה צפויה", שזה החשש של הקרן כלפי אולניק והחשש שתמחזר טענת מפרויקט שוהם, כאשר בנסיבות העניין, אינני סבור שהיה מקום לפסילת הצעת העותרת בעילה שכזו, ומדובר לטעמי בהחלטה בלתי סבירה של הועדה, שיש מקום שבית המשפט יתערב בה ויבטלה...."

- עת"מ 50616-07-25 **אולניק חברה להובלה עבודות עפר וכבישים בע"מ נ' הקרן לשיקום מחצבות** (פסק דין מיום 02.09.2025) - פסילת הצעה במכרז בשל "חשש להפרה צפויה":

מסקנות והמלצות:

- לא ניתן לפסול "סתם כך" הצעות בשל חשש להפרה צפויה של ההסכם על ידי משתתף במכרז.
- ככל שהצעת חברתכם נפסלה בשל "חשש להפרה צפויה" וכאשר אין בסיס מפורש לכך בהוראות המכרז או שאין בסיס עובדתי להחלטה זה יש מקום להגיש עתירה מנהלית בעניין.
- מצד עורכי המכרזים לכאורה עורך המכרז רשאי לכלול סעיף מפורש לפיו לעורך המכרז יש שיקול דעת לפסול הצעות לאור ניסיון רע עם משתתף כזה או אחר (תקנה 22(א)(3) לתקנות חובת המכרזים: **"אמינותו של המציע, כישוריו, נסיונו, מומחיותו ותחומי התמחותו.."** או תקנה 22(א)(4) **"המלצות אודות המציע, אם נדרשו לפי תנאי המכרז, ומידת שביעות הרצון מאופן ביצוע התקשרויות קודמות"**
- אך צריך להיות ערים לכך שתקנה 22 עוסקת באמות מידה לבחירת ההצעה הזוכה ולא בכללים לפסילת הצעה.
- לטעמי עדיף להמנע מפסילת הצעה אך ורק על בסיס של ניסיון רע אלא לקבוע אמות מידה איכותיות (ניקוד איכות) ואז להשאיר שיקול דעת נרחב לאמת מידה הנוגעת למידת שביעות הרצון מלקוחות לרבות על ידי עורך המכרז (כלקוח) ולתת לאמת מידה זו ניקוד גבוה או לחילופין ניקוד מינימום.

עת"מ 61601-02-25 מ.ג.ע.ר. בע"מ נ' מועצה מקומית אליכין ואח', השופט מיכאל קרשן, פסק דין מיום 03.08.25, שימוש "באנשי קש" בהצעה במכרז תסווג כתכסיסנות-

- מכרז לאספקת שירותי גבייה למועצה. המכרז כלל ניקוד איכות (40) ומחיר (60). בתוך רכיב האיכות 20 נקודות מתוך 40 יוחדו לכישוריו של מנהל הגבייה שיוצע על ידי המשתתפים במכרז.
- עוד נקבע במסמכי המכרז שלא ניתן להחליף את מנהל הגבייה ללא הסכמת המועצה והדבר מהווה הפרה יסודית של ההסכם; המועמד לתפקיד מנהל הגבייה חייב לעמוד בשורה של תנאי כשירות המהווים תנאי סף במכרז ואף נקבע במפורש כי: **לא יוצע מציע לצורך הגשת הצעה העומדת בתנאי הסף ו/או לצורך קביעת הניקוד שלה, אלא מציע אשר המציע והוא מצהירים כי בכוונתו למלא את התפקיד במועצה לאורך זמן. תנאי זה הינו יסודי** ;
- החברה שהצעתה הוכרזה כזוכה במכרז הגישה בהצעתה מנהלת גבייה בשם גב' מרימי ואילו העותרת הגישה בהצעתה מועמדת למנהלת גבייה בשם גב' גלעד.
- לאחר **כשבעה חודשים** ממועד ההכרזה על ההצעה הזוכה, העותרת טענה כי לחברה שהצעתה הוכרזה כזוכה במכרז לא הייתה באמת כוונה להעסיק את גב' מרימי לאורך זמן אלא היא ציינה את מועמדתה רק לשם קבלת ניקוד איכות גבוה ואילו בסמוך למועד ההכרזה על הצעתה כזוכה גב' גלעד התפטרה מהעותרת והחלה לעבוד אצל הזוכה כמנהלת גבייה במועצה.
- העותרת טענה בעתירתה כי הזוכה כללה בהצעתה את גב' מרימי בשל הערכתה כי תזכה לציון גבוה בניקוד האיכות, אך בידיעה ברורה שבפועל לא תשמש מנהלת הגבייה במועצה. הצעתה במכרז כללה מצגים שקריים והייתה, על כן, הצעה תכסיסנית.
- המועצה התנגדה לעתירה וטענה כי החלפת מנהלת הגבייה מטעם הזוכה נעשתה כ- 7 חודשים לאחר סיום הליכי המכרז ותחילת ההתקשרות ההסכמית וזה נעשה בכלל ביוזמת המועצה.

- בית המשפט סבור כי המסגרת הנורמטיבית לעתירה הוא התחום הידוע גם בשם "הצעה תכסיסנית" ולגבי מונח זה מדובר במנעד רחב של טקטיקות פסולות:

"המונח "הצעה תכסיסנית" מאגד בתוכו מגוון של טקטיקות מכרז פסולות. טקטיקות אלה מתאפשרות לנוכח כל אלה: **פערי המידע בין בעל המכרז ומשתתפיו**; **העדר יכולתו של בעל המכרז להבדיל בין מציע תם-לב, שתוכו כבד, לבין מציע שפיו ולבו אינם שווים**; **ואפשרותו של מציע לנצל לטובתו את המידע הא-סימטרי באשר למחירם האמיתי של הטובין או השירותים המסופקים על ידו. בהתאם לכך, המכנה המשותף של טקטיקות תכסיסניות הוא ניסיונו הפסול של מציע לזכות במכרז בזכות ניסוח ההצעה באופן שמסתיר את מהותה האמיתית ומציגה, בערמה, כהצעה אטרקטיבית – מצג אשר עשוי להביא לזכיית המציע התכסיסן במכרז. תכסיסנות כאמור עלולה להטעות את בעל המכרז ולהביאו לקבלת הצעה שאינה אופטימלית מבחינתו. כמו כן, עלולה תכסיסנות זו לפגוע בתחרות שוויונית והוגנת בין משתתפי המכרז"**

- במקרה דנן בית המשפט מגיע למסקנה כי לא יכולה להיות מחלוקת אודות מרכזיותו של תפקיד מנהל הגבייה במכרז הן לאור הניקוד שניתן לתפקיד זה בבדיקת רכיב האיכות (20 נקודות מתוך 40) והן לאור הוראות מפורשות במכרז שהדגישו את חשיבות התפקיד.

- בית המשפט מגיע למסקנה כי התרשמותה של ועדת המכרזים מיכולתה וניסיונה של גב' מרימי היא זו שהביאה להכרזה על הצעת המשיבה 2 כזוכה.
"העותרת הרימה את הנטל המוטל עליה להראות כי הצעתה של המשיבה 2 במכרז הייתה אכן הצעה תכסיסנית, במובן זה שכבר בעת הגשת ההצעה ידעה המשיבה 2 שאם הצעתה תזכה במכרז גב' מרימי לא תכהן בתפקיד מנהלת הגבייה לאורך כל תקופת ההתקשרות. מועמדותה של גב' מרימי אכן הייתה "מועמדות קש" שנועדה לשכנע את המועצה לבחור בהצעתה של המשיבה 2. במילים אחרות, המשיבה 2 כללה בהצעתה מצג כוזב אשר נועד להביא לזכייתה. המועצה הוטעתה לחשוב שהיא בוחרת בהצעה האופטימלית מבחינתה, והגשת ההצעה בדרך זו פגעה בשוויון ובהוגנות התחרות בינה לבין יתר משתתפי המכרז (במקרה זה העותרת בלבד)....

במצב הדברים שתואר למעלה אין ולא כלום בין הכוח השמור למועצה במסגרת המכרז להחליף, בהתאם לשיקול דעתה, את מנהל הגבייה לאחר הזכייה, לבין הפרת כללי המכרז והתחרות ההוגנת על ידי המשיבה 2 מלכתחילה. המועצה אינה יכולה לרפא בדרך זו את הפגם שנפל בהגשת ההצעה מטעם המשיבה 2."

עת"מ 61601-02-25 מ.ג.ע.ר. בע"מ נ' מועצה מקומית אליכין ואח', השופט מיכאל קרשן,
פסק דין מיום 03.08.25, שימוש "באנשי קש" בהצעה במכרז תסווג כתכסיסנות-

סיכום ומסקנות :

- משתתפים במכרז צריכים לקחת בחשבון כי הגשת מועמד (אשר אמור להיות "מנוקד") רק לצורך הגשת ההצעה ולאחר מכן אין באמת כוונה להמשיך להעסיק אותו עלולה להוביל לפסילת ההצעה בשל תכסיסנות.
- כמובן יכולים להיות מקרים מוצדקים של הפסקת העסקת המועמד "המנוקד" (נסיבות אישיות וכיו"ב).
- משתתפים במכרז הדורש הצגת מועמדים לצרכי ניקוד יכולים "לעקוב" אחר יישום תוצאות המכרז, קרי, האם באמת החברה שהצעתה נבחרה כזוכה ממשיכה להעסיק את אותם בעלי תפקידים שבגינם נוקדה הצעתה. אם וככל שבסמוך למועד סיום ההליך המכרזי החברה הזוכה מחליפה את אותם בעלי תפקידים יש בסיס ממשי לבדוק לעומק את פשר העניין ולפנות בדחיפות לוועדת המכרזים ואף בעתירה מנהלית אם הפניה נדחית.
- על יועצים משפטיים של עורכי המכרזים לא להקל ראש בבקשות להחלפת בעלי תפקיד אצל החברה שהצעתה נבחרה כזוכה אם מדובר בבעלי תפקידים מהותיים בהתקשרות ובפרט כאשר אותם בעלי תפקידים נוקדו במסגרת ניקוד ההצעות.

עת"מ 47792-11-24 ג'לאל מנסור נ' עיריית טירה ואח', השופט דרור ארד אילון, פסק דין מיום 02.04.25, האם משתתף במכרז שמודע לטעות במסמכי המכרז מחויב להתריע על כך:

- עיריית טירה פרסמה שני מכרזים בעניין תכנון מפורט לכבישים ותשתיות. המכרזים נוסחו באופן כמעט זהה כאשר לכ"א נכללה רשימת המבנים והתשתיות שלהם נדרש התכנון והמחיר המוצע על ידי עיריית טירה כאשר המשתתפים נדרשו להציע שיעור הנחה כולל למחיר המוצע.
- בנספח ב' לכל אחד מהמכרזים, נכתב כי העבודות הנדרשות במכרזים הן "תכנון התנוחה לכל כביש, רהוט רחוב, גינן, חתכים לאורך, חתכים לרוחב, פריסות, תוכניות פירוקים, תוכניות ניקוז, **ביוב, מים**, חשמל ותאורה, קירות וגדרות, תוכניות תנועה", כלומר העבודות כוללות שמונה פרקים בכ"א מהמכרזים ופרק אחד מהעבודות נוגע לעבודות תכנון מים וביוב.
- במהלך ההליך המשפטי הסתבר שעבודות הביוב והמים כבר בוצעו על ידי המשיבה 3 (החברה שהצעתה הוכרזה כזוכה בשני המכרזים) עוד בטרם פרסום המכרז הנוכחי והתמורה בגין אותן עבודות כבר שולמה לה בעבר. כלומר מדובר בטעות במסמכי המכרז במובן זה שעבודות תכנון הביוב והמים לא רלוונטיות יותר לשני המכרזים האלו ויתרה מכך תמורת העבודות האמורות כבר שולמה בעבר לחברה שהצעתה נבחרה כזוכה בשני המכרזים הנוכחיים.
- לאור גילוי המידע הזה ועדת המכרזים החתימה את החברה הזוכה על תוספת להסכם לפיה מהצעת המחיר בשני המכרזים יופחת הסכום ששולם לה בעבר בגין תכנון הביוב והמים (מדובר היה במאות אלפי שקלים).
- העירייה סברה כי עצם העובדה שהמכרזים כללו גם עבודות שכבר בוצעו בעבר לא אמורה להשפיע על תוצאות המכרז כי ממילא לעבודות האמורות לא נקבע מחיר מוגדר בפירוט העבודות במכרזים וממילא הצעת המחיר הן של העותרת והן של המשיבה 3 היו זהות (20% הנחה על המחיר המוצע).

עת"מ 47792-11-24 ג'לאל מנסור נ' עיריית טירה ואח', השופט דרור ארד אילון, פסק דין מיום 02.04.25, האם משתתף במכרז שמודע לטעות במסמכי המכרז מחויב להתריע על כך:

בית המשפט סבר שאי חשיפת המידע על ידי החברה שהצעתה הוכרזה כזוכה במכרז אודות עבודות המים והביוב הינה בעייתית ובלשון בית המשפט:

"מפתיע היה לגלות שאף משיבה 3 טענה, שעובר להגשת הצעתה, לא ידעה, שהמכרזים כוללים עבודות שהיא עצמה ביצעה לפי הזמנת תאגיד מעיינות המשולש, ואף שולמה לה תמורה בגין. לטענתה, שמשהודתה בדבר שלא היה ידוע, חזקה שדבריה אמת, כמעין טענת מיגו. קשה לקבל זאת. משיבה 3 הגישה הצעה במכרז, וחזקה שכגורם מקצועי ובעל נסיון, בטרם חתמה את הצעתה, בחנה את העבודות הכלולות במכרז (הן סעיף 12.1 למכרז, והן סעיף 11 למפרט הטכני). כך נלמד מנסיון החיים ומהשכל הישר, וכך אף מן העובדה, שמשיבה 3 לא טענה, שחתמה על המכרז "על החלק" (קרי ללא בדיקה). על כן יש לראותה כמי שבעת שהגישה את הצעתה, ידעה שהיא כבר ביצעה חלק מהעבודות הכלולות בו. כך בפרט, כאשר השתתפות במכרז הכולל עבודות שכבר ביצעה יכולה לפעול אך לטובתה, ובוודאי שלא לרעתה."

עת"מ 47792-11-24 ג'לאל מנסור נ' עיריית טירה ואח', השופט דרור ארד אילון, פסק דין מיום 02.04.25, האם משתתף במכרז שמודע לטעות במסמכי המכרז מחויב להתריע על כך:

”אשר למשיבה 3, אשר אין ספק ששינתה את מצבה לרעה, בכך שכבר ביצעה חלק ניכר מעבודות התכנון, ברי שהיא ידעה שהמכרז כולל עבודות שהיא עצמה ביצעה עבור תאגיד מעינות המשולש ואף קיבלה בגינן תשלום. **עולה תמיהה, מדוע לא הודיעה על כך לוועדת המכרזים עובר להגשת הצעותיה (שהתייחסו גם לעבודות תכנון המים והביוב).** מן העובדה שהיא הודיעה על כך מייד לאחר זכייתה עולה, שמשיבה 3 הבינה, שאינה יכולה לזכות במכרז בכל הקשור לעבודות תכנון המים והביוב שכבר בוצעו. בכך שלא דיווחה זאת במועד המוקדם ביותר, ובכך שבדיווח שמסרה כללה רק את עבודות הביוב, ולא הזכירה את עבודות המים, תרמה משיבה 3 תרומה משמעותית לשינוי מצבה לרעה, שבגינו טענה לאחר מכן ל”מעשה עשוי”.

עת"מ 47792-11-24 ג'לאל מנסור נ' עיריית טירה ואח', השופט דרור ארד אילון, פסק דין מיום 02.04.25, האם משתתף במכרז שמודע לטעות במסמכי המכרז מחויב להתריע על כך:

סיכום ומסקנות:

- אם משתתף במכרז ער לטעות שנפלה במסמכי המכרז וטעות זו עלולה להשפיע על הכרזת הצעתו כהצעה זוכה מן הראוי "להרים דגל אדום" עוד בשלב שאלות ההבהרה/טרם מועד הגשת ההצעות.
- אם יוודע לאחר מועד הגשת ההצעות כי משתתף במכרז היה ער לטעות במכרז וטעות זו השפיעה על אופן הגשת הצעתו או על בחירת הצעתו כזוכה הדבר עלול להביא, בהסתברות לא מבוטלת, לפסילת הצעתו.
- יחד עם זאת ככלל הפסיקה לא קובעת כלל מנדטורי לפיו על משתתפי המכרז להתריע על פגמים במכרז או "לפשפש" בתנאי המכרז על מנת למצוא טעויות ולדעתי החובה הראשונה בעניין זה מוטלת על כתפי עורך המכרז.

עת"מ 1464-07-25 ג.א.נ. תברואה בע"מ נ' מועצה מקומית גדרה, השופט דרור ארד אילון, פסק דין מיום 31.08.25, פתיחת מעטפות המחיר במכרז דו-שלבי בטרם ניקוד ההצעות-

- מכרז לשירותי איסוף, פינוי והובלת פסולת.
- בסעיף 4 למכרז נקבע שבדיקת ההצעה תעשה בשני שלבים כדלקמן :

4.2 ההצעות שיוגשו במכרז יבחנו ע"י המועצה והצוות המקצועי מטעמה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תיבדקנה שלמות הצעת המציע ועמידתו של המציע בתנאי הסף של המכרז, וכן בדיקת מרכיבי איכות ההצעה והמציע.

4.3 ככל והצעה כלשהי או יותר אינם עומדים בתנאי הסף, ועדת המכרזים והבודקים מטעמה לא יבחנו את מרכיבי האיכות של ההצעה.

4.4 בשלב שני תיחשפנה הצעות המחיר ויחושב הניקוד המצטבר והסופי לכל הצעה.

4.5 ההצעות תבחנה עפ"י קריטריונים אחידים ושוויוניים כאשר מרכיב האיכות יהווה 20% מסך ניקוד ההצעה, ומרכיב המחיר יהווה 80% מסך מרכיב הניקוד לכל אחת מההצעות."

עת"מ 1464-07-25 ג.א.נ. **תברואה בע"מ נ' מועצה מקומית גדרה**, השופט דרור ארד אילון, פסק דין מיום 31.08.25, פתיחת מעטפות המחיר במכרז דו-שלבי בטרם ניקוד ההצעות-

- בתהליך בדיקת ההצעות התרחשה תקלה ומעטפות המחיר נפתחו בטרם ניקוד ההצעות. ועדת המכרזים סברה כי מדובר בפגם מהותי ולכן ביטלה את המכרז. העותרת טענה כי מדובר בפגם טכני וממילא הצעות המחיר של העותרת והמשיבה זהות כך שבמקרה זה אין חשש ממשי להטיית תוצאות המכרז.
- לאחר סקירת פסיקה בסוגיה זו, השופט מגיע למסקנה כי בתי המשפט אינם ממהרים לבטל מכרז או להכיר בהחלטה על ביטולו אך בשל כך שהצעות מחיר נחשפו כבר בשלב א', אף שיועדו להיחשף רק בשלב ב' של אותו מכרז. בתי המשפט אינם מסתפקים בפגם הפורמלי, ובוחנים אם נוצרה באותו מקרה אפשרות ממשית לפגיעה בשוויון, או אם היה בידי ועדת המכרזים לנקוט צעדים למנוע פגיעה כזו.
- בית המשפט גם מתייחס לפסק הדין בעניין **פרח השקד** (עת"מ 60823-11-16) באותו מקרה הצעת המחיר של אחת המשתתפות בלבד נחשפה כבר בשלב א' (במחיר מינימום). על אף שבית המשפט המחוזי ראה בכך "פגם מהותי", הוא מצא שבכך שוועדת המכרזים בחנה את הצעת אותה משתתפת ב"אמצעות גורמים מקצועיים בעירייה אשר לא נחשפו להצעה הכספית", ולכן "עקרון השוויון וטוהר ההליך המכרזי לא נפגעו."

עת"מ 1464-07-25 ג.א.נ. תברואה בע"מ נ' מועצה מקומית גדרה, השופט דרור ארד אילון, פסק דין מיום 31.08.25, פתיחת מעטפות המחיר במכרז דו-שלבי בטרם ניקוד ההצעות-

- עוד קובע בית המשפט כי במקרה מיוחד זה: "הדעת נותנת, שכלל שיימצא שהמשתתפות עברו את תנאי הסף, אם הצעות המחיר שהגישו זהות (שמשקלן 80%), ממילא יכריע ניקוד האיכות (שמשקלו 20%). כך, אילו היתה מתקיימת בחינה לפי סדר הדברים, וכך אילו התקיימה על אף הפגם שבחשיפת הצעות המחיר. בכל אחד מהמקרים, במקרה של הצעות מחיר זהות, המבחן לבחירת הזוכה הוא ניקוד האיכות. ועוד: אם התקיים חשש שהדבר ישפיע לרעה על הצוות המקצועי – ניתן היה להחליפו, ולכל הפחות נדרש דיון בכך."

- בית המשפט גם מבהיר מהן ההשלכות הקשות של ביטול מכרז: "הקושי הטמון בסיום הליך מכרזי ללא התקשרות, לאחר שהצעות המחיר כבר גלויות וידועות, גובר שבעתיים כאשר עורך המכרז מודיע על עריכת מכרז חדש או הליך תחרותי אחר תחתיו... כאשר בעקבות ביטולו של המכרז ובקרבת זמנים אליו מתפרסם מכרז שהוא זהה או דומה לקודמו, יבחן בית-המשפט אם אמנם היה הצדק לכך שלא התקבלה אף אחת מן ההצעות שהוגשו במסגרת המכרז הראשון ואם אין מקום לכך כי המועצה המקומית תחוייב להטיל את הביצוע על המציע שהוא הזול ביותר מבין המציעים במכרז הראשון, שנמצאו כשרים"

עת"מ 1464-07-25 ג.א.נ. תברואה בע"מ נ' מועצה מקומית גדרה, השופט דרור ארד אילון, פסק דין מיום 31.08.25, פתיחת מעטפות המחיר במכרז דו-שלבי בטרם ניקוד ההצעות-

- **סיכום ומסקנות:**
- כאשר מדובר במכרז ד-שלבי על ועדת המכרזים להקפיד על קיום המנגנון הדו-שלבי, קרי, שמעטפות המחיר לא תפתחנה בטרם בדיקת תנאי הסף ובדיקת/ניקוד איכות ההצעות.
- ככל שמתרחשת תקלה אני ממליץ למצוא לה פתרון "בזמן אמת" לדוגמא, לוודא שצוות ניקוד האיכות לא יהיה מודע למחירי ההצעות או אפילו לשנות הרכבים של הצוותים.
- חשוב לתעד את הדברים "בזמן אמת" לרבות את עצם קיומה של התקלה ולהכין "בזמן אמת" חוות דעת משפטית לוועדת המכרזים.
- מבחינת משתתפי המכרז, ככל שהצעת חברתכם נבחרה כזוכה חרף התקלה ומוגשת עתירה בנושא צריך להיות ערים לכך שיש פסיקה לא מבוטלת שקובעת שהדבר לא יביא בהכרח לביטול המכרז.
- ככל שהצעת חברתכם הפסידה במכרז שבו קרתה תקלה שכזו, מומלץ למצוא עוד פגמים בהליך המכרזי או בהצעה הזוכה (על מנת שתהיה "מסה קריטית" של פגמים שאמורים בשאיפה להוביל לביטול המכרז).

עת"מ 22655-08-25 ש.ט.ס. ישראל טרוול סרוויס בע"מ נ' עיריית רחובות ואח', השופט מוטי פירר, פסק דין מיום 20.08.2025, האם ניתן לפסול הצעה במכרז בשל הליכים פליליים תלויים ועומדים נגד משתתף במכרז-

- מדובר במכרז למתן שירותי הסעות לתלמידים ועובדי הוראה.
- הוראות המכרז לא כללו תנאי בדבר שקילת עבר פלילי של משתתפי המכרז או דרישה לקבלת הסכמת המשתתפים למסירת מידע פלילי או התייחסות כלשהיא להשפעה של מידע כאמור על ההצעה.
- לאחר שהוגשו ההצעות, אחת המשתתפות במכרז פנתה לוועדת המכרזים לפסול את הצעת העותרת בשל העובדה שהוגש נגדה ונגד נושאי משרה בכירים אצלה כתב אישום חמור לפי חוק התחרות הכלכלית, בשל הסדר כובל במכרז אחר ועבירות מרמה.
- ועדת המכרזים החליטה לפסול את הצעת העותרת בשל ההליך הפלילי האמור.
- העותרת הגישה עתירה כנגד החלטה זו כאשר טענתה המרכזית הייתה שמסמכי המכרז לא כללו כל תנאי או אמת מידה הנוגעים לעברם הפלילי של המשתתפים וממילא לא התבקשה הסכמתם של המשתתפים לקבלת מידע כאמור. העירייה לא הייתה רשאית לקבל מידע כאמור או לשקול שיקולים הנוגעים למידע פלילי שכן הדבר מנוגד לחוק המידע הפלילי ותקנות השבים.

עת"מ 22655-08-25 ש.ט.ס. ישראל טרוול סרוויס בע"מ נ' עיריית רחובות ואח', השופט מוטי פירר, פסק דין מיום 20.08.2025, האם ניתן לפסול הצעה במכרז בשל הליכים פליליים תלויים ועומדים נגד משתתף במכרז-

- בית המשפט קיבל את העתירה ופסק בין היתר כי:
"במישור הנורמטיבי חוק המידע הפלילי ותקנות השבים, תשנ"ט-2019 קובע כי מידע פלילי יהיה חסוי ולא יימסר אלא לפי הוראות חוק זה. כמו כן, אוסר החוק על דרישת מידע פלילי, במישרין או בעקיפין, שלא בהתאם להוראותיו, לרבות בדרך של תצהיר, הצהרה או שאלון בכתב. בנוסף, מי שאינו זכאי לקבל מידע פלילי מסוים על פי דין, אינו רשאי להביא אותו בחשבון בין שיקוליו בקבלת החלטה. תכלית החוק היא להסדיר את אופן מסירת המידע הפלילי ובמקביל להגן על פרטיותם של אנשים בעלי רישומים פליליים ולאפשר להם להשתלב בחברה, לרבות בדרך של שילובם בשוק התעסוקה."
- סעיף 14(ג) לחוק מסדיר מסירת מידע מהמרשם הפלילי לשם התקשרות במכרז.

עת"מ 22655-08-25 ש.ט.ס. ישראל טרוול סרוויס בע"מ נ' עיריית רחובות ואח', השופט מוטי פירר, פסק דין מיום 20.08.2025, האם ניתן לפסול הצעה במכרז בשל הליכים פליליים תלויים ועומדים נגד משתתף במכרז-

• לאור סעיף 14(ג) לחוק, ביום 11.04.2025 נכנסו לתוקפן תקנות המידע הפלילי ותקנת השבים (מסירת מידע מהמרשם הפלילי לשם התקשרות בחוזה לביצוע עסקה במסגרת מכרז), תשפ"ה-2025. תקנה 3 קובעת מהם התנאים לקבלת מידע פלילי בידי גוף ציבורי לצורך התקשרות במכרז:

"גוף ציבורי רשאי לפנות למשטרה לשם קבלת מידע פלילי לפי סעיף 14(א) ו-14(ג) לחוק בהתקיים אחד מהתנאים האלה:

(1) נקבע בחיקוק כי נדרש לשקול מידע פלילי במכרז;

(2) התקיימו התנאים המצטברים האלה:

(א) נכללה במסמכי המכרז הוראה ולפיה שקילת המידע הפלילי נדרשת לצורך ההתקשרות ונקבעו העבירות הנוגעות לעניין, סוג פרטי הרישום שיובאו בחשבון לצורך שקילת המידע הפלילי והיקפם, לפי אופיו ומהותו של המכרז ובשים לב לזיקה בין העבר הפלילי של הגורם שלגביו נבחן המידע הפלילי ותפקידו בהתקשרות;

(ב) בעת קבלת ההסכמה למסירת המידע, הובהר לאדם שהמידע עליו, כי במקרה של פסילה בשל מידע פלילי הנוגע לבעלי השליטה או נושאי המשרה הנוגעים בדבר בגוף המציע, ובהתקשרות לפי סעיף 14(ג) לחוק גם לנותן שירות או מבצע עבודה נושא ההתקשרות, תימסר למציע הודעה על הפסילה בשל מידע פלילי."

עת"מ 22655-08-25 ש.ט.ס. ישראל טרוול סרוויס בע"מ נ' עיריית רחובות ואח', השופט מוטי פירר, פסק דין מיום 20.08.2025, האם ניתן לפסול הצעה במכרז בשל הליכים פליליים תלויים ועומדים נגד משתתף במכרז-

"הפסיקה הכירה בכך שאמינותו ומעורבותו של מציע בפעילות הפוגעת בטוהר המידות, הם שיקולים רלוונטיים במסגרת מכלול השיקולים הנבחנים על ידי ועדת מכרזים...ואולם באותם מקרים דובר בדרישות הנוגעות לעברם הפלילי של המשתתפים, אשר עוגנו מראש ובמפורש במסמכי המכרז, ולא באו לאוויר העולם רק לאחר שלב פתיחת ההצעות כפי שארע בענייננו"

הדרישה להעדר עבר פלילי, להעדר הליך של חקירה פלילית או להעדר כתב אישום תלוי ועומד כנגד מציע במכרז, צריכה להיות מפורטת במסמכי המכרז באופן ברור, מפורט ובהיר. ככלל, הימנעות מקביעה זו לא תאפשר לוועדת המכרזים למנוע השתתפות במכרז של מציע בעל עבר פלילי, ואף לא תאפשר לוועדת המכרזים לשקול היבט זה בעת ההכרעה במכרז...הדברים מקבלים משנה תוקף כיום, בעקבות חקיקת חוק המידע הפלילי והתקנות שהותקנו מכוח סעיף 14(ג) כמפורט לעיל. ככל שמבקש עורך מכרז להביא בין יתר שיקוליו את עברו הפלילי של מציע, עליו לכלול זאת אפוא במפורש במסמכי המכרז, לקבל את הסכמתו, ולעמוד ביתר התנאים הקבועים בהוראות החוק ובתקנות.

מסקנה זו אף עולה בקנה אחד עם כלל יסוד בדיני המכרזים לפיו, על כל תנאיו של המכרז להיות בהירים וידועים מראש ולא נסתרים, וכי יש להביא לידיעת כל המשתתפים מלכתחילה את מלוא הדרישות, התנאים ואמות המידה שבבסיס המכרז."

עת"מ 22655-08-25 ש.ט.ס. ישראל טרוול סרוויס בע"מ נ' עיריית רחובות ואח', השופט מוטי פירר, פסק דין מיום 20.08.2025, האם ניתן לפסול הצעה במכרז בשל הליכים פליליים תלויים ועומדים נגד משתתף במכרז-

"בענייננו, מסמכי המכרז לא כללו כל תנאי, דרישה או אמת מידה הנוגעים לעברם הפלילי של המציעים. בהתאם לכך אף לא נתבקשה ולא נתקבלה הסכמתם של המציעים לקבלת מידע פלילי אודותם. סעיף 10.4 לתנאי המכרז הקובע כי העירייה רשאית להביא בחשבון שיקוליה את "אמינותו וכושרו של המשתתף" אין בו די לעניין זה, ואין לראות בו הסכמת המציעים מכללא לקבלת מידע פלילי בעניינם. בנסיבות אלו, מנועה העירייה מלפנות למשטרת ישראל לקבלת המידע האמור, וכאמור לעיל, מקום בו מנוע גוף מלקבל מידע פלילי מאת המשטרה, נאסר עליו גם לשקול מידע זה במסגרת שיקוליו, זאת אף במקרים בהם המידע התקבל בידו ממקורות אחרים זולת המשטרה..."

עת"מ 22655-08-25 ש.ט.ס. ישראל טרוול סרוויס בע"מ נ' עיריית רחובות ואח', השופט מוטי פירר, פסק דין מיום 20.08.2025, האם ניתן לפסול הצעה במכרז בשל הליכים פליליים תלויים ועומדים נגד משתתף במכרז-

מסקנות והמלצות :

- בהעדר הוראות מפורשות במכרז בדבר התחשבות במידע פלילי לרבות הסכמת המשתתפים לקבלת מידע פלילי אודותם לא ניתן כיום, לאור החקיקה החדשה, להתחשב או לשקלל או לפסול הצעה בשל מידע פלילי כזה או אחר.
- ממליץ בחום לקרוא ולהכיר לעומק את תקנות המידע הפלילי ותקנת השבים (מסירת מידע מהמרשם הפלילי לשם התקשרות בחוזה לביצוע עסקה במסגרת מכרז), תשפ"ה-2025.
- **מבחינת יועצים משפטיים של עורכי המכרזים** אנו ממליצים בחום לכתוב את הדברים בצורה מפורשת בתנאי המכרז ולהיות ערים לתקנות החדשות.
- **מבחינת יועצים משפטיים של המשתתפים במכרז** ככל שהצעת חברתכם נפסלה או נשקלו שיקולים ע"י ועדת המכרזים הנוגעים למידע פלילי, אם אין הוראות מפורשות במסמכי המכרז או שההוראות במכרז או הפסילה לא עומדות בתנאי התקנות החדשות יש בסיס ראוי להגשת עתירה מנהלית.
- יתרה מזו גם אם נכללו הוראות מפורשות בדבר מידע פלילי אם העבירה הפלילית שבוצעה על ידי חברתכם אינה משליכה על הוראות המכרז או מהות המכרז לטעמנו יש טעם לפנות בהשגה מתאימה לוועדת המכרזים.

תודה רבה

לקבלת העתק המצגת במייל, נא לשלוח דוא"ל ישיר לעו"ד תומר רייף :

tomerr@raiflaw.co.il

או ניתן ליצור קשר ישיר עם המזכירות בטלפון : **03-7155100** או בטלפון נייד : **050-6960357**